

OMAISHOIDONTUEN SOVELTAMISOHJE

1.1.2017 lukien

1. Lainsäädännöllinen perusta

Omaishoidontuki on lakisääteinen sosiaalipalvelu, jonka järjestämisestä kunnan tulee huolehtia määrärahojensa puitteissa. Lain mukaan omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön kotona tapahtuvan hoidon tai muun huolenpidon järjestämistä omaisen tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Omaishoidon tuki on kokonaisuus, joka muodostuu hoidettavalle annettavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja muista omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tuessa edellytetään, että hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. (2.12.2005/937 /2§).

Omaishoidon tuki perustuu lakiin omaishoidon tuesta (2.12.2005/937), lain muutoksiin (950/2006) sekä 1.7.2016 voimaan tulleisiin muutoksiin omaishoidon tuesta annettuun lakiin (937/2005), sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin (734/1992, asiakasmaksulaki).

2. Tuen hakeminen

Tukea haetaan kirjallisesti ja sitä voi hakea ympärivuoden ilman erillistä hakuaikaa. Hakemuksia on saatavana kotihoitopalveluista, perusturvakeskuksesta ja Hämeenkyrön kunnan nettisivuilta. Omaishoidon tuki ei ole ns. subjektiivinen oikeus, vaan sitä myönnetään kunnan tarkoitukseen varaamien määrärahojen puitteissa. Hämeenkyrössä tukea myönnetään ensisijaisesti henkilöille, jotka ilman omaishoidon tukea joutuisivat pitkäaikaiseen laitoshoitoon tai vaatisivat erittäin runsaasti muita sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Hakemuslomakkeeseen tulee liittää ajan tasalla oleva lääkärinlausunto (C tai B) tai muu lääkärin antama selvitys, josta ilmenee hoidon sitovuus ja vaativuus. Hakemuksen saapumisen jälkeen asiakkaan luo tehdään kotikäynti. Hakemuksen jättäessään hakija hyväksyy, että se käsitellään perusturvan moniammatillisessa yhteistyöryhmässä (SAS). Hakija saa tuen käsittelystä kirjallisen viranhaltijapäätöksen. Tukea ei makseta takautuvasti.

3. Omaishoidon tuen myöntämisperusteet

Omaishoidon tuen vähimmäishoitopalkkioista säädetään omaishoitolaissa. Hoitopalkkiot tarkistetaan vuosittain indeksikorotuksen johdosta. Hoitopalkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden perusteella. Rahallisen tuen lisäksi omaishoitoperheelle järjestetään riittävästi kotihoitoa tukevia palveluita.

Henkilön avuntarve sekä muiden välttämättömien palveluiden tarve ja määrä arvioidaan kotikäynnillä. Arvioinnin apuna käytetään lääkärintodistusta. Aikuisen omaishoidontuen hakijan toimintakykyä arvioidaan toimintakykymittarilla. Tarpeen mukaan käytetään myös MMSE-mittaria.

Lasten ja nuorten omaishoidon tukeen ovat oikeutettuja vaikeasti vammaiset ja sairaat, joiden hoito terveeseen samanikäiseen lapseen tai nuoreen verrattuna on erittäin vaativaa ja sitovaa. Lapsen toimintakykyä arvioitaessa verrataan vammaisen tai sairaan lapsen toimintakykyä samanikäisen lapsen toimintakykyyn. Tukea ei makseta alle 3-vuotiaan lapsen hoidosta. Päätöksenteon tueksi konsultoidaan tarvittaessa lasta hoitavia muita tahoja (esim. päivähoito).

OMAISHOIDON TUEN KRITTEERIT 1.1.2019

Maksuluokka III / 400 €/kk

Hoidettava tarvitsee runsaasti apua, hoivaa ja huolenpitoa päivittäisissä toiminnoissaan. Häntä täytyy avustaa monta kertaa päivässä esim. ruokailussa ja WC-asioissa, tai hän tarvitsee hoitajan läsnäolon muistamattomuuden tai levottomuuden takia. Hän tarvitsee apua ja valvontaa öisinkin. Hoitotyö on sitovaa eikä hoitajan työssäkäynti pääsääntöisesti ole mahdollista. Joissakin tapauksissa hoidettava voi olla osan päivästä hoidossa, koulussa tai toimintakeskuksessa, jos hoito hänen kotona ollessaan on erittäin vaativaa ja sitovaa. Asiakas saa pääsääntöisesti kuntoisuutensa perusteella korotettua eläkkeensaajan hoitotukea.

Ilman omaishoitajaa asiakas tarvitsisi runsaasti kotihoidon palveluja (käynnit 3-5 kertaa vrk) ja/tai kuormittaisi laitoshoidon.

Maksuluokka II / 536 €/kk

Hoidettava tarvitsee lähes jatkuvasti apua, hoivaa ja huolenpitoa päivittäisissä toiminnoissaan. Häntä täytyy avustaa monta kertaa päivässä esim. liikkumisessa, ruokailussa ja WC-asioissa. Hän tarvitsee apua ja valvontaa öisinkin. Hoitotyö on sitovaa eikä hoitajan työssäkäynti pääsääntöisesti ole mahdollista. Hoitotyöllä vältetään säännöllinen toistuva laitoshoidon tarve. Asiakas saa pääsääntöisesti kuntoisuutensa perusteella korotettua eläkkeensaajan hoitotukea.

Maksuluokka I / 714 €/kk

Hoidettava tarvitsee jatkuvaa apua päivittäisissä toiminnoissaan ja runsaasti hoivaa ja huolenpitoa myös yöaikaan. Hoidettavaa ei voi jättää yksin mihinkään vuorokauden aikaan. Hoitotyö on raskasta ja sitovaa. Hoitajan työssäkäynti ei ole mahdollista. Hoidettavalla on runsas avuntarve esim. peseytymisessä, pukeutumisessa, WC-asioissa ja ruokailussa. Tai hän vaatii muistamattomuuden ja levottomuuden takia jatkuvaa valvontaa, tai hän on vuodepotilas. Hoidettava ei voi toimintakykynsä takia käydä päivittäin hoidossa, koulussa tai toimintakeskuksessa. Asiakas saa pääsääntöisesti kuntoisuutensa perusteella ylintä hoitotukea.

Ilman omaishoitajaa asiakas tarvitsee tehostetun asumispalvelu tai laitoshoitopaikan.

Raskaan siirtymävaiheen aikana maksettava vähimmäispalkkio on 799,81 €/kk.

Raskaan siirtymävaiheen aikana maksettavaa omaishoidon tukea maksetaan edellyttäen, että omaishoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä työtä tai päätoimista opiskelua (esim.

omaisen saattohoitotilanne, siirtyminen hoitomuodosta toiseen kuten laitoshoidosta kotiin, henkilön toipuminen vakavasta onnettomuudesta). Kyse on lyhytaikaisesta hoidosta, jonka kesto määräytyy tapauskohtaisesti.

Edellytyksenä hoitopalkkion maksamiselle on, että hoitajalla ei ole vastaavalla ajalta:

- oikeutta sairastuvien lain 10 luvun mukaisen erityishoitorahan saamiseen alle 16vuotiaalle
- oikeutta vuorotteluvapaalain 13 §:n mukaisen vuorottelukorvaukseen
- vähäistä suurempia työtuloja

Omaishoidontukea ei myönnetä henkilöille, jotka saavat tapaturma- tai liikennevakuutuksen kautta hoitotukea tai kotihoidonkustannusten korvausta.

4. Toimintaohjeet

4.1. Omaishoitosopimus

Omaishoitaja ei ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa sopimuksen tehneeseen kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan. Omaishoidon tuesta laaditaan hoitajan ja kunnan välille omaishoitosopimus, jossa määritellään sopijapuolten oikeudet ja velvollisuudet. Liitteenä on aina hoito- ja palvelusuunnitelma, jossa hoidettavalle määritellään tarvittavat palvelut hoidon turvaamiseksi. Omaishoitosopimus sisältää tiedot mm. seuraavista asioista:

- hoitopalkkion määrästä ja maksutavasta
- hoitopalkkion maksamisesta hoidon keskeytymisen ajalta
- hoitajan oikeudesta lakisääteisiin vapaapäiviin ja niiden järjestämisestä
- määräaikaisen sopimuksen kestosta
- sopimuksen irtisanomisesta

4.2. Hoitopalkkio

Omaishoidon tukena maksettava hoitopalkkio on hoitajalle veronalaista tuloa. Hoitopalkkio oikeuttaa eläkkeeseen, ja siitä maksetaan eläkevakuutusmaksut kunnallisen viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain säädösten mukaisesti. Hoitopalkkioita tarkistetaan vuosittain sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön vahvistaman indeksikorotuksen mukaan. Hoitajan esittämän erityisen syyn perusteella voidaan hoitopalkkio sopia vähimmäismäärää pienemmäksi tai hoitopalkkiosta on mahdollista luopua kokonaan.

Omaishoidon tuki saattaa vaikuttaa hoitajan saamiin etuuksiin. Hoitajan tulee itse tarkistaa (etuuden maksajalta) ennen sopimuksen tekoa omaishoidontuen vaikutus tuloihin.

4.3. Hoitajalle järjestettävä lakisääteinen vapaa

Sopimuksen tehneellä henkilöllä on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta sellaista kalenterikuukautta kohti, jonka aikana hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Mikäli ympärivuorokautinen hoito keskeytyy muusta kuin vapaapäivien pitämisestä johtuvista

syistä kalenterikuukauden aikana vähintään viideksi vuorokaudeksi, omaishoidon vapaata ei siltä ajalta kerry. Hoidettavan tilapäinen hoito vähentää omaishoidon sitovuutta ja tällöin oikeus lakisääteiseen vapaaseen vähenee kolmesta kahteen vuorokauteen kalenterikuukautta kohti. Vapaapäivien pitämisestä sovitaan omaishoitotosopimuksessa. Hoitajalle järjestettävistä vapaapäivistä peritään asiakkaalta sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 b §:n enimmäismäärän mukainen maksu, korkeintaan 11,40 € vuorokautta kohti riippumatta siitä, miten hoito järjestetään. Hoitajan vapaapäivät voidaan järjestää mm. ikäihmisten perhehoitona, kotihoitona, lyhytaikaishoitona tai päivähoitona Kurjenmäkikodissa / Päiväkeskus Aurinkorinteessä tai perheen itse hankkiman hoitajan avulla. Lakisääteiset vapaat on käytettävä kalenterivuositain, kuluvan vuoden joulukuun vapaat voidaan pitää seuraavan vuoden tammikuussa.

Omaishoitolain 4 §:n 2 momentin mukaan kunta ja omaishoitaja voivat sopia, että omaishoitaja pitää vapaapäivänsä useampana alle vuorokauden pituisena jaksona siten, että jaksojen pituus on yhteensä enintään vuorokausi. Vapaan jaksottaminen edellyttää kunnan ja omaishoitajan sopimusta. Jaksottamisesta voidaan sopia tapauskohtaisesti tai siitä voidaan sopia toistaiseksi voimassaolevasti omaishoitotosopimuksessa.

4.4. Hoidon ja hoitopalkkion maksamisen keskeytyminen

Mikäli hoito keskeytyy hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Mikäli hoito keskeytyy omaishoitajasta johtuvasta syystä, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy välittömästi. Kuoleman tapauksessa palkkio maksetaan kuluvan kuukauden loppuun. Omaishoitajan tulee viipymättä ilmoittaa palveluohjaajalle hoidon keskeytymisestä.

Jos hoito- ja palvelusuunnitelmassa on sovittu hoidettavan ympärivuorokautisesta hoidosta muualla kuin kotona osana hoidon kokonaisuutta, omaishoidontukea voidaan alentaa seuraavasti:

hoidon jaksotus	palkkion alennus
3 viikkoa kotona, 1 viikko muualla	25 %
2 viikkoa kotona, 2 viikkoa muualla	50 %
1 viikko kotona, 3 viikkoa muualla	75 %

Satunnaisen lyhytaikaishoidon lisääntyessä säännöllisesti kuukausittain käytettäväksi hoidoksi, omaishoidontukena maksettava hoitopalkkion ja lakisääteisten vapaapäivien määrä tarkistetaan.

4.5. Asiakasmaksut

Omaishoidontuen lisäksi annettavista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista peritään lakisääteiset perusturvalautakunnan vahvistamat asiakasmaksut. Omaishoitajan lakisääteisten vapaapäivien ajaksi järjestetyistä sosiaalipalveluista peritään maksuna 11,40 euroa/vrk. Myös vapaasta, joka pidetään useammassa alle vuorokauden jaksossa, voidaan periä enintään yksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 6 b §:n tarkoittama maksu vapaata vuorokautta kohti. Asiakasmaksu voidaan periä ensimmäisen vapaajakson alkaessa.

4.6. Hoitajan oikeudet ja velvollisuudet

Hoitajan oikeutena on

- saada hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovitut edut ja palvelut
- saada tukea ja apua hoitotehtävissään sosiaali- ja terveydenhuolloilta
- tulla kuulluksi hoito- ja palvelusopimusta muutettaessa ja hoitoa toisin järjestettäessä
- saada hoitotehtävää tukevaa valmennusta ja koulutusta
- saada maksuttomia hyvinvointi- ja terveystarkastuksia
- ja hyvinvointia tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja

Hoitaja sitoutuu

- huolehtimaan sopimuksen mukaisesti siitä, että hoidettava saa asianmukaisen hoidon ja ylläpidon
- olemaan yhteistyössä kunnan työntekijöiden kanssa hoidettavan hoitoon liittyvissä asioissa
- noudattamaan sosiaalihuoltolain 57§:n mukaista salassapitovelvollisuutta
- ilmoittamaan, mikäli hoidon tarve keskeytyy tilapäisesti tai pysyvästi – kunnalla on oikeus periä takaisin väärin perustein maksettu tuki

4.7. Kunnan velvollisuudet

- laatii omaishoitoperheen kanssa yhdessä kotihoitoa tukevan hoito- ja palvelusuunnitelman
- järjestää ja hoitaa hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovitut palvelut ja etuisuudet
- järjestää omaishoitajan hoitotehtävää tukevaa valmennusta ja koulutusta
- järjestää omaishoitajalle maksuttomat hyvinvointi- ja terveystarkastukset
- järjestää omaishoitajan hyvinvointia tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja
- auttaa, tukee ja ohjaa omaishoitajaa hoitotyössään
- huolehtii omaishoidettavan sijaishoidosta hoidettavan lakisääteisten vapaiden ajalta
- seuraa hoitotyön toteutumista

Lisätietoja ja yhteyshenkilöt

Omaishoidon tuen hakemuksen voi palauttaa osoitteeseen Hämeenkyrön kunta/Asiakasohjaus, Härkikuja 9, 39100 Hämeenkyrö. Ohjeita ja neuvoja voi kysyä Arja Salonen puh. 050-52 15141 ja Susanne Varjokumpu puh. 050-68 203.